

CHARLES DICKENS
POVESTE DE CRĂCIUN
O poveste de Crăciun cu fantome

CHARLES DICKENS

POVESTE DE CRĂCIUN

O poveste de Crăciun cu fantome

Traducere: Brebeanu Alina Loredana

Editura MondoRo
București, 2018

CUPRINS

FANTOMA LUI MARLEY / 7

PRIMUL DINTRE CELE TREI SPIRITE / 33

AL DOILEA DINTRE CELE TREI SPIRITE / 57

ULTIMUL DINTRE CELE TREI SPIRITE / 87

SFÂRSITUL POVEȘTII / 109

FANTOMA LUI MARLEY

FANTOMA LUI MARLEY

MARLEY murise, trebuie să o spun de la bun început. În privința asta nu exista nici cea mai mică îndoială. Actul de deces fusese semnat de preot, de funcționar, de omul de la pompele funebre și de principalul jeluitor. Scrooge semnase și el, iar numele lui Scrooge era totuna cu „Schimbă orice”, indiferent pe ce ar fi pus mâna. Bătrânul Marley era cât se poate de mort, ca un cui de la ușă.

Atenție! Vreau să zic că nu știu eu, din proprie experiență, ce e mort la un cui de la ușă. Eu, unul, aş înclina să cred că un cui de la sicriu este cea mai moartă

piesă de fier de acest gen. Dar în această comparație zace înțelepciunea strămoșilor noștri, iar mâinile mele netrebnice n-or să tulbure asta, altfel s-a sfârșit cu patria. Așadar, permiteți-mi să repet, cu toată emfaza, că Marley era mort ca un cui de la ușă.

Scrooge știa că era mort? Sigur că da! Cum ar fi putut fi altfel? El și Scrooge fuseseră parteneri vreme de nu știu câți ani. Scrooge era singurul său executor testamentar, singurul său administrator, singurul său împuternicit, singurul său legator, singurul său prieten și singurul îndoliat. Și nici măcar Scrooge nu era atât de îngrozitor de dărâmat din cauza tristului eveniment, căci s-a dovedit a fi un excelent om de afaceri chiar și în ziua înmormântării, pe care a marcat-o cu încheierea unei afaceri nemaipomenite.

Mentionarea înmormântării lui Marley mă face să mă întorc la punctul de unde am plecat. Nu era nicio îndoială că Marley era mort. Acest fapt trebuie să fie bine înțeles, căci altfel nu o să poată ieși nimic minunat din povestea pe care sunt pe cale să v-o spun. Dacă n-am fi pe deplin convinși că tatăl lui Hamlet a murit înainte ca piesa să înceapă, n-ar mai fi nimic extraordinar în plimbarea sa, noaptea, în adierea vântului dinspre răsărit, pe meterezele castelului său. Atunci, n-ar fi decât o banală apariție neașteptată a unui oarecare domn de vîrstă mijlocie, după lăsarea întunericului, într-un loc aflat în bătaia vântului – să zicem, de exemplu, în Cimitirul Sfântul Pavel –, doar ca să îl ia prin surprindere pe fiul său slab de înger.

Scrooge nu a șters niciodată numele bătrânlui Marley. A rămas tot acolo, ani în sir, deasupra ușii prăvăliei: *Scrooge și Marley*. Firma era cunoscută ca *Scrooge și Marley*. Oamenii nou intrați în afaceri îl numeau pe Scrooge

uneiori Scrooge, alteori Marley, iar el răspundea la ambele nume. Îi era totuna.

Ah, dar Scrooge era un om tare strâns la pungă! Un păcătos bătrân, apucător, strângător, hrăpăreț, calic, zgârcit și lacom! Tare și aspru ca amnarul, din care nu ieșise niciodată nicio scânteie de generozitate; secretos, închis în el și singuratic ca o stridie. Răceala din el îi înghețase trăsăturile de bătrân, îi ascuțise nasul, îi brăzdase obrazul, îi îngreunase pasul; ochii i-i înroșise, iar buzele lui subțiri i le albăstrise și îl făcuse să vorbească cu viclenie, cu glasul lui neplăcut. Un aer înghețat era în jurul capului său, deasupra sprâncenelor și a bărbiei sale ascuțite. Ducea totdeauna cu sine această temperatură joasă; îngheța biroul în zilele prelungi și n-o ridică cu niciun grad nici măcar de Crăciun.

Căldura sau frigul din afară abia dacă îl afectau pe Scrooge. Nici vremea caldă nu-l putea încălzi, nici vremea rece nu-l putea îngheța. Niciun vânt nu putea fi mai aspru decât el, nicio ninsoare nu își urma scopul mai hotărât ca el și nicio ploie torrentială nu era mai nemiloasă decât el. Vremea rea nu știa ce să credă despre el. Cele mai năprasnice ploi, ninsori, căderi de grindină și lapovițe nu se puteau lăuda că îl depășesc decât într-o privință: deseori ele „picau” frumos, dar Scrooge niciodată.

Nimeni nu-l oprea vreodată pe stradă să-i spună cu placere „Dragul meu Scrooge, cum îți mai merge? Când mai treci să mă vezi?”. Pe Scrooge niciun cerșetor nu-l implora să-i arunce vreun ban amărât, niciun copil nu-l întreba cât era ceasul și niciun bărbat sau femeie nu-i ceruse vreodată, în toată viața lui, să-i dea indicații cu privire la drumul spre cutare sau cutare loc. Până și cainii orbilor păreau să-l cunoască și, când îl vedea apro-

piindu-se, își trăgeau stăpânii în ganguri sau curți; apoi, dădeau din cozi de parcă ar fi zis: „Mai bine să n-ai niciun ochi decât ochi răi, stăpâne cufundat în întuneric!“.

Dar ce-i păsa lui Scrooge? Tocmai asta îi plăcea! Să-și croiască drum printre cărările aglomerate ale vietii, avertizând orice urmă de afecțiune omenească să păstreze distanță, era la Scrooge ceea ce cunoșcătorii numesc „scrânteală“.

Odată, demult – dintre toate zilele bune care se găsesc într-un an, în ajun de Crăciun – bătrânul Scrooge își făcea de lucru cu casa lui de bani. Era frig, întuneric, o vreme mohorâtă și cețoasă, iar el îi putea auzi pe oameni în curte cum se foiau dintr-o parte în alta, bătându-și mâinile de piept și tropăind pe pietrele pavajului pentru a și le încălzi. Ceasurile orașului tocmai bătuseră abia ora trei, însă era deja destul de întuneric – nu fusese lumină toată ziua –, iar lumânările pâlpâiau la ferestrele birourilor învecinate, ca niște licării ciudate în aerul maroniu și gros. Ceața pătrundea prin toate crăpăturile și găurile cheii și era atât de densă, încât, deși curtea era dintre cele mai înguste, casele aflate pe cealaltă parte apăreau ca niște fantome. Văzând norul mohorât lăsându-se atât de jos, întunecând totul, ai fi putut crede că Natura o ducea rău și că fierbea pe scară mare.

Ușa biroului lui Scrooge era deschisă, astfel încât să poată sta cu ochii pe funcționarul său, care, aflat dincolo, într-o celulă mică și întunecată, asemenea unui tanc, copia niște scrisori. La Scrooge focul era foarte mic, dar la funcționar era cu mult mai mic, încât părea a fi doar un tăciune. Însă nu-l putea înțeții, căci Scrooge ținea cutia cu cărbuni în camera sa. Ori de câte ori funcționarul venea cu

lopățica, patronul îi punea în vedere că va trebui ca ei să se despartă. Așa că funcționarul își punea fularul său alb și încerca să se încălzească la flacăra lumânării, efort în care, nefiind un om cu prea multă imaginație, eșua.

— Crăciun fericit, unchiule! Dumnezeu să te binecuvânteze! se auzi un glas plin de veselie.

Era glasul nepotului lui Scrooge, care sări la el atât de repede, încât iată care fu prima sa reacție la această apropiere:

— Ei! făcu Scrooge. Fleacuri!

Acest nepot al lui Scrooge se încălzise atât de tare din cauza mersului grăbit prin ceață și frigul de afară, încât sclicea cu totul, cu obrazul îmbujorat și frumos; ochii îi străluceau, iar respirația îi era aburindă.

— Crăciunul e un fleac, unchiule? întrebă nepotul lui Scrooge. Cu siguranță nu vorbești serios...

— Ba da! răspunse Scrooge. „Crăciun fericit“! Ce drept ai să fii fericit? Ce motiv ai să fii fericit? Ești destul de sărac.

— Ei, haide! îi răspunse vesel nepotul. Ce drept ai să fii posomorât? Ce motiv ai să fii morocănos? Ești destul de bogat.

Neavând pregătit pe moment niciun alt răspuns mai bun, Scrooge zise din nou:

— Ei!

Și apoi continuă cu:

— Fleacuri!

— Nu fi supărărat, unchiule! îi zise nepotul.

— Cum să nu fiu, îi replică unchiul, când trăiesc într-o astfel de lume plină de proști? „Crăciun fericit“! Ce aşa fericire e Crăciunul? Ce-i Crăciunul pentru tine dacă nu

perioada în care faci cheltuieli fără să ai bani; perioada în care îți dai seama că ești cu un an mai bătrân, dar cu nicio oră mai bogat; perioada în care îți faci balanța registrelor și apoi, timp de douăsprezece luni, te găsești dator la fiecare articol din ele? Dacă aş putea să fac cum vreau eu, continuă Scrooge indignat, fiecare idiot care se plimbă de colo-colo zicând „Crăciun fericit!” la tot pasul ar fi fierb în propriul lui cozonac și îngropat cu un țăruș de ilice însipăt în inimă. Aşa ar trebui!

— Unchiule! îi zise rugător nepotul.

— Nepoate, îi întoarse vorba, ursuz, unchiul, ține-ți Crăciunul tău și lasă-mă și pe mine să-l țin pe al meu!

— Ține-l! repetă nepotul lui Scrooge. Dar tu nu-l ții.

— Atunci lasă-mă în pace să nu-l țin, zise Scrooge.

Că mult bine îți aduce! Mult bine ță-a adus până acum!

— Sunt multe lucruri din care aş fi putut să mă aleg cu bine și de care nu am profitat, cred, răspunse nepotul. Crăciunul, printre altele. Dar sunt convins că m-am gândit întotdeauna la Crăciun, când venea – pe lângă venerația care se datorează numelui și originii sale sacre, dacă ceva ce ține de el se poate separa de acesta –, ca la o perioadă fericită; o perioadă plăcută, plină de bunătate, de iertare, de generozitate; singura perioadă pe care o cunosc, din lungul calendar al anului, când bărbații și femeile par a fi de un singur gând și își deschid inimile lor închise, gândindu-se la oamenii mai nefericiți decât ei ca și cum ar fi tovarăși de drum spre mormânt, și nu vreo altă specie de ființe, cu o altă destinație. De aceea, unchiule, deși nu mi-a adus niciodată vreo fărâmă de aur sau argint în buzunar, cred că mi-a făcut și că-mi va face bine. Aşa că zic: Dumnezeu să-l binecuvânteze!

Funcționarul de alături începu să aplaude involuntar. Dându-și seama îndată de gestul său nepotrivit, se puse să scormonească în foc și stinse și ultima scânteie slabă, pentru totdeauna.

— Să nu mai aud nicio vorbă de la tine, zise Scrooge, altfel o să-ji și Crăciunul pierzându-ți slujba! Ești priceput cu vorbele, domnule, adăugă întorcându-se către nepotul său. Mă mir că n-ai intrat în Parlament.

— Nu te înfuria, unchiule. Haide! Vino la noi la cină mâine seară.

Scrooge îi zise că or să se vadă la dracu – da, chiar aşa îi zise. și își duse înjurătura până la capăt, promițând că să-ori vedea mai întâi acolo.

— Dar de ce? strigă nepotul lui Scrooge. De ce?

— De ce te-ai însurat? îl întrebă Scrooge.

— Pentru că m-am îndrăgostit.

— Pentru că te-ai îndrăgostit! mormăi Scrooge, de parcă acesta ar fi fost singurul lucru pe lume mai ridicol decât un Crăciun fericit. Bună ziua!

— Bine, unchiule, dar n-ai venit niciodată la mine, nici înainte ca asta să se întâpte. De ce folosești faptul acesta ca motiv să nu vîi acum?

— Bună ziua, zise Scrooge.

— Nu vreau nimic de la tine; nu îți cer nimic. De ce nu putem fi prieteni?

— Bună ziua, zise Scrooge.

— Îmi pare rău, din toată inima, că te găsesc atât de categoric. Noi doi nu ne-am certat niciodată. Însă am făcut o încercare în cinstea Crăciunului și am să-mi păstreze buna dispoziție de Crăciun până la final. Așadar, Crăciun fericit, unchiule!

— Bună ziua! zise Scrooge.

— Și un An Nou fericit!

— Bună ziua! repetă Scrooge.

Cu toate acestea, nepotul său părăsi încăperea fără să rostească niciun cuvânt de supărare. Se opri la ușa de afară ca să-l ureze de sărbători și pe funcționar, care, deși era înghețat de frig, se arăta mai cald decât Scrooge, căci îi întoarse urările politicoș.

— Uite încă unul, mormăi Scrooge, care îl auzise. Funcționar meu, cu cincisprezece șilingi pe săptămână, cu soție și familie, vorbește despre un Crăciun fericit. Am să mă duc la casa de nebuni.

Acest lunatic, dându-i voie nepotului lui Scrooge să iasă, lăsase înăuntru alți doi oameni. Erau niște domni bine făcuți, plăcuți la înșățire, iar acum stăteau, cu pălăriile scoase, în biroul lui Scrooge. În mâini țineau registre și hârtii și se plecară în fața lui.

— Aici suntem la *Scrooge și Marley*, cred, zise unul dintre domni, uitându-se într-o listă. Am cinstea de a mă adresa domnului Scrooge sau domnului Marley?

— Domnul Marley e mort de șapte ani, răsunse Scrooge. A murit acum șapte ani, chiar într-o noapte ca asta.

— Nu ne îndoim că generozitatea sa este bine reprezentată de partenerul său care e în viață, zise domnul, arătându-i hârtiile sale.

Cu siguranță că aşa era, căci ei fuseseră niște suflete gemene. Auzind amenințatorul cuvânt „generozitate”, Scrooge se încruntă și începu să scuture din cap, dându-i înapoia hârtiile.

— Domnule Scrooge, în această perioadă de sărbătoare a anului, zise domnul luând un toc, este de dorit, mai mult decât de obicei, să facem unele mici donații pentru cei sărmani și aflați în lipsuri, care suferă mult în prezent. Mii de oameni simt lipsa celor necesare traiului de zi cu zi; sute de mii simt lipsa unui minim confort, domnule.

— Nu există închisori? întrebă Scrooge.

— Sunt o mulțime de închisori, răsunse domnul, punând tocul din nou jos.

— Și uniunea caselor de muncă? se interesa Scrooge. Mai sunt funcționale?

— Da, încă sunt. Totuși, adăugă domnul, aş vrea să pot spune că nu sunt.

— Atunci, Treadmill¹ și Legea Săracilor sunt în vigoare? întrebă Scrooge.

— Ambele sunt foarte active, domnule.

— Ah! Din cele ce ați spus la început, mă temeam că s-a întâmplat ceva care le-a oprit din mersul lor folositor, zise Scrooge. Dar sunt bucuros să aud că nu-i aşa.

— Având credința că ele abia îi pot înveseli sau îndestula pe mulți dintre aceștia, replică domnul, unii dintre noi încercăm să strângem un fond din care să le cumpărăm celor sărmani niște carne, ceva de băut și mijloace prin care să se încălzească. Am ales momentul acesta pentru că, dintre toate, acum Lipsa se face simțită și mai profund, iar Abundența se bucură. Cu ce sumă să vă înscriu?

¹ Morile unde oamenii săraci erau obligați să învârtă roata cea mare, păsind în interiorul ei.

— Cu niciuna! răsunse Scrooge.

— Doriți să rămâneți anonim?

— Doresc să fiu lăsat în pace, răsunse Scrooge. Domnilor, de vreme ce mă întrebați ce îmi doresc, acesta este răspunsul meu. Eu nu mă veselesc de Crăciun și nu-mi permit nici să-i veselesc pe cei leneși. Ajut la sprijinirea aşezămintelor de care am amintit – mă costă îndeajuns, iar cei care o duc rău trebuie să meargă acolo.

— Mulți dintre ei nu pot merge acolo și mulți ar prefera să moară.

— Dacă ar prefera să moară, răsunse Scrooge, atunci n-au decât să o facă și să scadă, astfel, surplusul de populație. și apoi – mă scuzați –, eu nu cunosc asta.

— Dar ar trebui să o cunoașteți, observă domnul.

— Nu e treaba mea, ii replică Scrooge. Pentru un om este suficient să-și înțeleagă propria meserie și să nu se amestice în treburile altora. A mea îmi ocupă tot timpul. Bună ziua, domnilor!

Văzând limpede că n-ar fi avut niciun rost să-și continue pledoaria, domnii se retraseră. Scrooge își reluă treburile cu o mai bună părere despre sine și într-o dispoziție mai veselă decât ii era caracteristic.

Între timp, ceața și întunericul se întăiseră într-atât, încât oamenii mergeau de colo-colo cu lumini pâlpâitoare, oferindu-și serviciile de a merge înaintea cailor de la trăsuri, ghidându-le calea. Bâtrânul turn al unei biserici, al cărei clopot vechi și hodorogit întotdeauna trăgea cu ochiul prostește la Scrooge printr-o fereastră gotică din zid, nici măcar nu se mai zarea și bătea orele fixe și sferturile de oră de după nori, cu vibrații ce răsunau de parcă i-ar fi clănțanit dinții în capul său înfrigurat. Frigul se întări. Pe strada cea

mare, la colțul curții, câțiva muncitori reparau conductele de gaz și aprinseră un foc mare într-un vas, în jurul căruia se strânsese un grup mare de bărbați și băieți zdrențaroși, care încercau să-și încâlzească mâinile și clipeau fericiți în fața căldurii ce se răspândea. Robinetul de apă fiind uitat deschis, apa care cursese pe din afară îngheță înădă și se transformă într-o gheață mizantropă. Strălucirea magazinelor, în vitrinele cărora lăstarii și boabele de ilex plesneau la căldura lămpilor, îmbujora fețele palide care treceau pe dinaintea acestora. Prăvăliile de păsări și de legume deveniseră o glumă nemaiomenită: un carnaval glorios încât îți era imposibil să crezi că asemenea principii plăticoase precum tocmeala și vânzarea aveau ceva de-a face cu ele. Domnul primar, aflat în cetățuia puternicei sale reședințe, dăduse ordin celor cincizeci de bucătari și valeți ai săi să organizeze Crăciunul aşa cum se cuvenea casei unui primar, și până și micul croitor, pe care îl amendase cu cinci șilingi luna de dinainte pentru că se îmbătase și făcuse pe fiara însetată de sânge pe stradă, mesteca în puddingul pentru ziua următoare în mansarda sa, în vreme ce soția și copilul său uscățiv se repeziseră să cumpere carne de vită.

Ceața se făcu și mai densă, iar frigul se accentua și mai mult. Un frig pătrunzător, usturător, mușcător. Dacă bunul Sfânt Dunstan² l-ar fi ciupit de nas pe Cel Rău cu o vreme ca aceasta, în loc să-și folosească armele obișnuite, atunci cu adevărat ar fi urlat de mai mare dragul. Posesorul unui năsuc pișcat și ros de frigul cel flămând aşa cum

² Potrivit legendei, Sfântul Dunstan l-a luat odată pe diavol cu cleștele de nas pentru că nu-i dădea pace.